

POJKEN SOM FÖLJER SIN SKUGGA

Arbetsmaterial framställt för skolor
av bokens författare Kadir Meral

BOKENS HANDLING

I *Pojken som följer sin skugga* möter vi tonårskillen Memo som flyttar från en kurdisk by till förortens segregation utanför Göteborg. Föräldrarna som är analfabeter har stora förväntningar på sin äldsta son, de vill att han ska läsa på universitet och sedan gifta sig med en flicka från sin hemby. Men från och med dagen då Memo kommer in på universitetet tar hans liv en ny riktning. Han tar till sig allt mer av svenska normer, värderingar och livsstilar, och han blir också förälskad i den svenska tjejen Amanda. Föräldrarna anklagar honom för att överge sin kultur, vännerna från orten vänder honom ryggen och kallar honom svikare. Memo slits mellan förorten och universitetsvärlden och mellan familjens krav och sin egen vilja. Men en dag ställer hans pappa ett ultimatum – Memo måste välja mellan flickvännen Amanda och familjen. Han vill inte välja, men vad händer om han går emot sin familj?

Pojken som följer sin skugga är en fängslande relationsroman som tack vare sitt högaktuella ämne riktar sig till både ungdomar och vuxna.

Om författaren

Kadir Meral föddes i en kurdisk by i Turkiet 1978, och kom till Sverige på 90-talet. Efter en gymnasieläroexamen och 15 år som lärare jobbar han idag som föreläsare i integrationsfrågor, skriver krönikor, uppträder som standupkomiker samt gör uppdrag som moderator och konferencier. Kadir Meral växte upp i en stor familj med sju syskon. Mamman var analfabet och pappan hade bara gått fem år i skolan när de flydde till Sverige. Efter tre år i Dalarna flyttade familjen till Gottsunda, en invandrartät förort till Uppsala. Här mötte föräldrarna segregation och utanförskap men samtidigt en gemenskap hos sina landsmän. Idag lever han i Kungälv utanför Göteborg med fru och två barn. Inspirationen till boken kommer från egna upplevelser.

”I takt med att min svenska utvecklades började jag skriva olika texter. Att kunna uttrycka mina tankar och känslor på svenska är en härlig upplevelse. *Pojken som följer sin skugga* är min de-

Foto: Nick Bernberg

butroman, och glädjen i att skriva lockade mig mest av allt till att börja skriva första raden. Att det sedan blev just den här handlingen beror på att jag ville skildra fenomenet segregation, integration och kulturmöten i det nya landet. Berättelsen om Memo är inte bara begränsad till en pojke och hans familjs livsöde, det finns tusentals barn och ungdomar som lever dubbelkulturella liv. Samtidigt som dessa kulturer är en rikedom skapar den också stora slitningar mellan ungdomarna och deras familjer, och i ungdomarna själva.

Jag vill att läsarna ska se att det faktiskt går att förverkliga sina drömmar, att det går att bryta sig loss från segregation och utanförskap. Det kräver mod, vilja och kunskap på individnivå, på familjenivå och på samhällsnivå.”

BOKEN OCH LÄROPLANEN

Pojken som följer sin skugga är ett utmärkt underlag för att diskutera de grundläggande normer och värderingar läroplanen ger uttryck för. Enligt skollagen ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Vidare kan man läsa att:

- Skolans mål är att varje elev kan samspela i möten med andra människor utifrån respekt för skillnader i livsvillkor, kultur, språk, religion och historia.
- Utbildningens internationella perspektiv ska bidra till att utveckla elevernas förståelse för den kulturella mångfalden inom landet.
- Främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser.

Boken kan användas som en källa till fördjupning om hur utanförskap, mellanförskap och innanförskap kan upplevas utifrån en ung killes perspektiv. Om hur människor som lever med två kulturer hanterar vardagslivet och balansen mellan individens, gruppens och samhällets vilja.

FÖRSLAG PÅ UPPLÄGG

Klassrumsbesök

Författaren besöker klassrummet och träffar eleverna. Han samtalar och diskuterar med eleverna bokens innehåll och tema. Detta förutsätter att eleverna har läst boken *”Pojken som följer sin skugga”* i förväg. Eleverna har möjlighet att ställa specifika frågor om bokens handling, tema, karaktärerna eller författarens skrivprocess.

Beroende på inom vilken skolkurs eleverna jobbar med romanen kan man för- och efterarbeta kring bokens tema så som mångfald, integration, identitet, samhörighet, könsroller, kärlek etc. Arbetsmaterial kring dessa teman finns i detta dokument.

Författaren är också krönikör och standupkomiker. Han kan inom ramen för ämnet svenska samtala med eleverna och komma med tips om skrivprocessen, framträdanden och nyckel till hur man lär sig ett nytt språk och utvecklar det.

Besökets format och innehåll planeras i dialog med lärarna efter skolans behov och önskemål.

Föreläsning i stor grupp

Författaren besöker skolan och föreläser för en större grupp elever. Gruppstorleken kan variera från några få klasser till hela skolan beroende på skolans behov och önskemål.

Författaren håller en generell föreläsning om bokens tema som mångfald, integration, identitet, samhörighet, könsroller, kärlek etc.

Det är inte nödvändigt att eleverna har läst boken *”Pojken som följer sin skugga”* för att ta till sig föreläsningen. Men om skolan vill jobba vidare med de teman som finns i romanen så rekommenderas att de har läst boken i förväg.

Föreläsningens format och innehåll planeras i dialog mellan författaren och lärarna och anpassas efter skolans behov och önskemål.

TEMAN ATT JOBBA MED

I detta häfte finns sju teman som är baserade på boken handling och de frågor som boken lyfter upp. Skolan och den enskilda läraren väljer fritt vilka teman man arbetar med, beroende på inom vilken kurs man jobbar med boken.

TEMA 1 Individens frihet vs. familjens trygghet

Romanen avslutas med att huvudkaraktären Memo säger: *Jag känner mig fri som en fågel. Fast en fågel utan sin flock.*

- Diskutera vad ni tror Memo menar med den repliken. Vad symboliserar den fria fågeln här och vad symboliserar flocken?
- Diskutera begreppen frihet och trygghet. Ge exempel från ditt eget liv där dessa två begrepp förekommer.
- Memo väljer sin frihet att älska vem han vill framför tryggheten och värmen hos familjen. Hur tror ni att detta val påverkar honom känslomässigt?
- Om du själv någon gång skulle ställas inför liknande ultimatum som Memo ställs inför, hur hade du agerat?

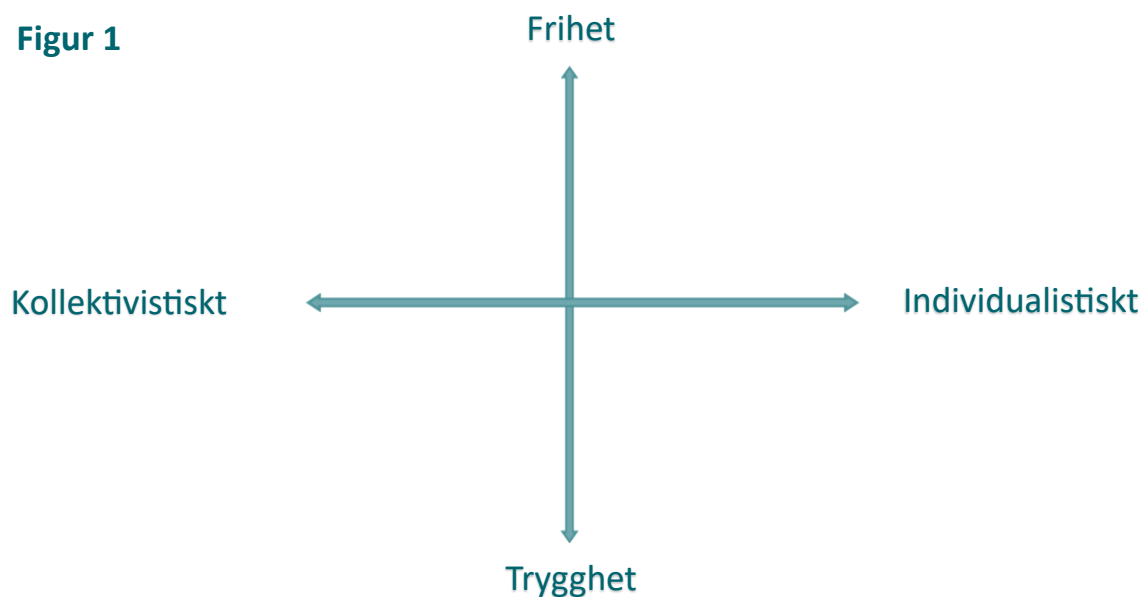
medan i andra mer kollektivistiskt. I de kollektivistiska kulturerna betonas tryggheten framför friheten, medan i de mer individualistiska kulturerna är friheten att föredra framför tryggheten.

Nedan ser ni ett koordinatsystem. (Figur 1). På den horisontella axeln har ni KOLLEKTIVISTISK – INDIVIDUALISTISK och på den lodräta axeln TRYGGHET – FRIHET.

- Diskutera och markera med ett kryss på koordinatsystemet var någonstans ni tycker den generella bilden av det svenska samhället ligger.
- Markera med bokstaven "J" på koordinatsystemet vad du befinner dig.
- Markera med en ring vad som är den optimala balansen mellan dessa parametrar, enligt dig/er.

I en del kulturer lever man mer individualistiskt

Figur 1

TEMA 2

Förorten vs. Innerstaden

Från och med den dagen Memo kommer in på universitetet pendlar han mellan två världar – förorten Angered eller *Orten* som han och hans vänner kallar det och de fina studentkvarteren i Göteborg.

- Hur skildras dessa platser i boken? Ange några markörer som kännetecknar dessa två världar som Memo pendlar mellan och visas i.
- Hur påverkar dessa platser och människor Memos tankar, känslor, beteende och personliga utveckling?
- Hur hanterar Memo dessa tankar och känslor som uppstår inom honom?
- I allmänheten benämns Angered som en förort, men Memo och hans vänner kallar det för Orten. Vad finns det för nyansskillnad mellan dessa två begrepp?

Vidare studier:

Besök, om det är möjligt, en förort nära dig där det bor många människor med invandrarbakgrund och en förort där det mestadels bor folk med svensk bakgrund. Beskriv miljöerna med husen, restaurangerna och deras menyer, bilarna folk kör, människorna: deras klädsel, sättet att prata med varandra, chargongen, musiken etc. Vad säger dessa platser om människorna som bor där, om deras socioekonomiska bakgrund? Hur tror ni uppväxtorten påverkar barn som föds och växer upp i respektive miljö?

TEMA 3

Utanförskap, mellanförskap och innanförskap

Memos familj lever i Sverige men har ändå inte kontakt med svenskheten. De har inga svenska vänner och umgås nästan uteslutande med sina landsmän. De saknar jobb och egen försörjning. De har hamnat i ett så kallad utanförskap.

- Varför tror ni att Memos föräldrar umgås enbart med sina landsmän? Vad får de ut av detta umgänge? Vad går de miste om?
- Varför saknar de svenska vänner? Vad skulle de själva behöva göra för att få svenska vänner? Vad behöver samhället eller politikerna göra?
- Memos pappa Ramo var en stolt far som försörjde sin familj i hembyn i Kurdistan. Men i Sverige har han blivit marginaliserad utan jobb och möjlighet att kunna försörja sin familj. Hans betydelse och vikt har därmed minskat som familjeförsörjare. Hur tror ni att denna nya roll påverkar honom psykiskt? Hur gestaltas denna påverkan i boken av författaren?
- Beskriv relationen mellan Memos mamma Seyran och hans pappa Ramo och diskutera denna relation utifrån könsroller och jämställdhetsperspektivet.

Artisterna Jason ”Timbuktu” Diakité skriver i sin självbiografiska roman *En droppe midnatt* om att han under hela sin uppväxt befunnit sig i ett mellanförskap, det vill säga mittemellan två olika kulturer.

- Använd begreppet mellanförskap för att beskriva och förstå Memos situation. Hur hanterar Memo detta mellanförskap?
- Känner du några i din skola eller i din närhet som lever i ett mellanförskap på liknande sätt som Memo?

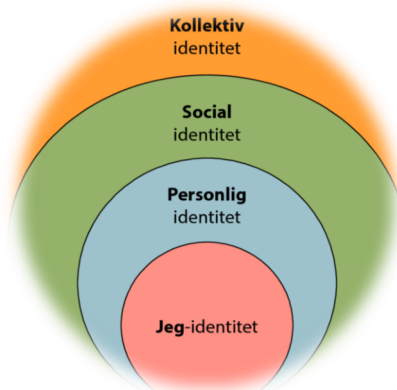
Vidare arbete: intervju någon klasskompis eller annan bekant med utländsk bakgrund som lever i mellanförskap och låt personen beskriva sin situation, sina känslor och tankar. Förbered dina intervjufrågor i förväg.

TEMA 4

Identitet och dubbelliv

I takt med att Memo anammar svenska normer, värderingar och livsstil formas en ny identitet hos honom. Han börjar få en svensk identitet bredvid sin tydligt definierade kurdiska identitet sedan barndomen. För att kunna bibehålla och leva med dessa två identiteter lever han något slags dubbelliv. Han lever ett liv bland sina universitetskompisar i Göteborg och ett annat liv i Angered hos sin kurdiska familj och sina vänner i Orten.

- Vad är identitet? Hur formas vår identitet? Vilka parametrar bygger vår identitet?
- Lever du själv eller känner du någon som lever med dubbla identiteter? Hur hanterar man dessa identiteter när de krockar med varandra? Hur hanterar Memo sina dubbla identiteter?
- Varför är identitet så viktig för vår personlighet och sociala tillhörighet?

TEMA 5

Kärlek, kultur och normer

Kärlek är ett komplext och mångdimensionellt begrepp. Varje person har sin egen tolkning eller definition av den, och kulturer runt om världen har olika inställning till kärleken. Hos vissa kulturer visar man kärleken till sin partner öppet inför allmänheten medan i vissa andra kulturer är kärleken en mer privat sak som man helst inte vill vifta med framför främmande människor.

- Memo och Amanda är uppvuxna i två kulturer som skiljer sig i synen på kärlek. Hur kan man se dessa skillnader i deras relation?
- Tycker du att man ska visa sin kärlek offent-

lig, till exempel hålla varandra i handen, kyssas eller hångla med sin partner? Var går normgränsen för att visa sin kärlek på offentlig plats innan den tangerar förargelseväckande beteende?

- Memos föräldrar, i synnerhet hans pappa, motsätter sig relationen mellan Memo och Amanda. Varför? Förstår vi varför Ramo vägrar acceptera deras relation?

Memos föräldrar växte upp i en kultur med normen att äktenskapet snarare är en plikt än följden av kärleken mellan två personer. Äktenskapet där är inte bara mellan två personer utan också mellan två familjer som ingår i släktband med varandra.

Amandas föräldrar däremot har vuxit upp med normen som betonar individens frihet gällande kärlek och relationer. För dem är det viktigaste

att deras dotter är lycklig, oavsett vem hon är ihop med eller gifter sig med. Även om de visar tecken på tveksamhet till hennes relation med Memo så motsätter de sig inte den.

- Tycker du att föräldrarna ska få lägga sig i barnens val av partner och kompisumgänge? Motivera. Har det någon betydelse om barnet är vuxet eller minderårig/omyndig?
- Vilka gränser och ramar får föräldrarna sätta i syftet att uppfostra och hjälpa sina barn?
- Hur skulle du reagera och agera om någon person nära dig träffade en partner som du av någon anledning inte anser en bra partner?

TEMA 6

Individ, grupp och samhälle

Memo, Xalil och Yusuf är bästa kompisar under gymnasiet. Men efter studenten skiljs deras vägar delvis och deras liv utvecklas åt olika håll. Yusuf kommer in på högskolan men inte Xalil. Vilket umgänge de hamnar i får stor betydelse för hur deras liv utvecklas.

- På vilket sätt utvecklas deras liv efter studenten?
- Hur kommer det sig att Xalil radikaliseras på så kort tid och väljer att ansluta sig till IS och åka till kriget i Syrien?
- Vad hade Memo och Yusuf kunnat göra för att hindra Xalil från att åka till kriget?
- Vad kan samhället och politikerna göra för att inte fler ungdomar ska hamna i utanförskap och riskera att bli radikaliserade av till exempel höger, vänster eller religiösa grupper?

TEMA 7

Integration, segregation, assimilation

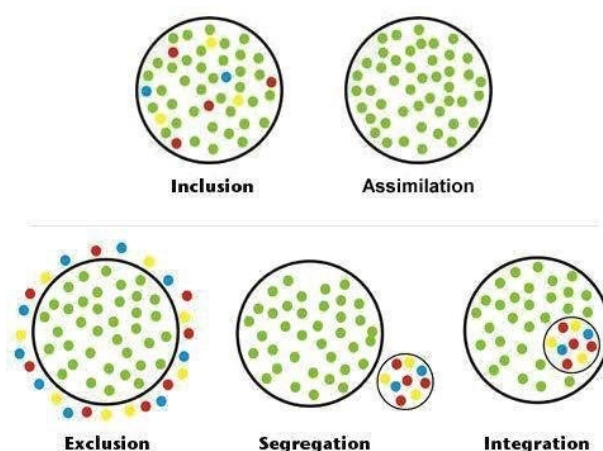
Medan Memos föräldrar lever i segregation håller han sakta men säkert på att bli integrerad i det svenska samhället efter att han kommer in på universitetet. Samtidigt anklagar hans föräldrar honom för att bli assimilerad.

- Redogör och diskutera begreppen integration, segregation och assimilation.
- Efter att ha läst ”*Pojken som följer sin skugga*”, på vilket sätt har ni fått ökad förståelse för integrationens komplexitet?
- Idag har de flesta skolor elever från olika kulturer. Tänk på din skola. Vad gör ni för att främja möten mellan elever från olika bakgrund och kulturer?
- Har du vid något tillfälle bjudit hem eller blivit hembjuden av en skolkamrat från en annan kultur? Om JA, hur var dina erfaren-

heter. Om NEJ, varför har det inte blivit av?

- Figur 2 illustrerar relationen mellan majoritetssamhället och olika minoritetsgrupper. Försök att beskriva vad varje cirkel/begrepp illustrerar.
- Ge exempel från det svenska samhället som åskådliggörs av respektive figur.
- Vilken av cirkelarna ska man sträva efter att uppnå, tycker du?

Figur 2

Vidare arbete: Anta att du var ansvarig minister för integration och etableringsfrågor. Redogör för fem åtgärder som du skulle ta för att främja integration och etablering av invandrare.

KONTAKTUPPGIFTER

Kadir Meral

Telefon: 0705807736

E-post: kadir@meral.se

Hemsida: www.meral.se

Vid beställning av klassuppsättningar av boken kontakta Hoi Förlag:

E-post: marknad@hoi.se

Hemsida: www.hoi.se